

Yuvuaanoono aa tauraa yanaa aavaa fafaara reeravai

Aa tauraa yanaa Yuvuaano roo aavaki taara kua oyaivaitana vaivai. Gioonna kiaapuuya Anutuuqaata ari mmaapu Yisuu Kirisiinnaatama tasipama variateera kuaivaa Yuvuaano yamayamaa kua tioo iyani aa yanaa aavaa fafaara reeravai. Iya nuunama varida Anutuuqaaraata Yisuunnaraatama yaata utira nuunaiyauvaa vara haunooopiivoora tuqinnama haitatuukiateeraivaara Yuvuaano yamayamaa kuaivaa tioo fafaara reeravaivee.

Kua kias kookieeraivoono variraivaa ti mmiravai

¹ Kua kias kookieeraivoono variraivaa ti mmuuvaara na yanaivau fafaara raa ngii miaunoo. Ivo tauraa hama ngiau mmata uu suaivaki varioonnonno tuma ti tasipama mmatayaa kooyaa variravai. Varuduu ta tuqinnama inna haitatuuma teeda inna kuaivaa rikiada titi yaakuuyauvaadiri innayaa utiravai.

² Ivo kooyaa ti tasipama varuduu ta inna teeda innara kuaivaa gioonna kiaapuuya kias mmiravai. Ivo tupatupaa variraivoono ari Koonna tasipama varuuvaa Anutuugo kooyaa inna ti vitauduu ta inna tuqinnama toovaara ta ngii giaa ngii miaunnanoo.

³ Ta mmuakiaaya ti Napooaatama inna Mmaapuuvo Yisuu Kirisiivaatama mmuaa

ausa mmuaa tinnivai varada variaunnaanoo. Ngia mmuaakaraama ti tasipama mmuaa ausa mmuaa tinnivai varada variateeraivaara vaa ta teeda rikiaunnaivaida ngiita ngii giaa ngii miaunnaanoo. ⁴ Ta mmuakiaaya ti sirigairaiivo ti suvuakuaiveeraivaara na aa yanaa aavaa ngiini fafaarakiaunoo.

Anutuuqo mmeekia oyaivovee

⁵ Anutuuqaa Mmaapuuvooono aa kua aavaa ti kiaa ti mmuuvaa ta ngii giaa ngii mida kiaunnaanoo: Anutuuqo mmeekiaivaki variraivaa oyaivovee. Hama upisiivo innaki vaivaivee, kiaunnavai. ⁶ Fai ta titiyyara kiaara: Ta Anutuuqaa tasi-pama mmuaa ausa mmuaa tinnivai varada yoke-taama variaunnaanoo, kiaa kiadaata upisi aataru-uvau nuaida varida fai ta unnakuaivaa titiyyara kiaa kiada tomedaivaa iikiaaravai. ⁷ Anutuuqo ari mmeekiaivaki varineema fai mmeekia tai aataruuvaki ta hara kiada varida fai ta titiyyara titiyyara yoketaida mmuaa ausa mmuaa tinnivai varada variaaravai. Fai ta itaama varikio Anutu-uqo ari Mmaapu Yisuunna kiauvaadiri ti mmin-namminnaa maisa mmuakiaayauvai ruga kinai fai ta yoketaaya variaaravai.

⁸ Fai ta titiyyara kiaara: Hama mminnammin-naa maisaiyauvo tiiki vainoo, kiaa kiada ta titi-yyara unnakua tikio fai hama kua kutaivo tiiki vainaravai. ⁹ Fai ta titi mminnamminnaa mai-saiyauvaa Anutuuqaa kiaa kookieekio hama ivo ti pikieerainno safuuma iinno ti mminnamminnaa maisaiyauvaa ruga kioo mmuakiaa aataru maisa

ta iiraiyauvaa ruga kinai fai ta yoketaaya variaaravai. ¹⁰ Fai ta titiyara kiaara: Hama ta mminnamminnaa maisaiyauvaa iikiaunnavaivee, kiaa kiada ta Anutuugaara kiaara: Anutuugo unnakua tiraivovee, kiaravai. Fai ta itaa kua tikio hama inna kuaivo ti aakiaana vainaravaivee.

2

Yisuu Kirisiiva tiyara ari Konnaata kua tira-vai

¹ Ni uru nnaakara karaasa ausa hanigieeraiyaso, sa ngia mminnamminnaa maisaivaa varaateeraivaara na aa kua aavaa ngiini fafaarakiaunoo. Fai gionna kiaapu voovoono mminnamminnaa maisaivaa varano vaidiivo tiyara Kua Tiraivo ti Napoonnaata tiyara yamaa kua yamaa kua tinaravo varinoo. Tiyara itaama kua tinaravo inna Yisuu Kirisiiva safuuma variraivovee. ² Ta Anutuugaasi vira aataruuvaki ti mminnamminnaa maisaiyauvo suvuaiyauvaa rugaanaraivaara Yisuuva putiravai. Ivo hama ti mminnamminnaa maisaiyauvaa rugaanaraivaara nnaasu putiravai. Ivo mmuakiaa gionna kiaapu mmata aavau variaya mminnamminnaa maisaiyauvaatama rugaanaraivaara putiravai.

³ Ta Anutuugaa kutaa teeda rikiaunnanee? Mo ta Anutuugaa kuaivaa rikiaada iikiaunnaivaara ta aikiooma kiaunnaano: Vaa ta Anutuugaa teeda rikiaunnavaivee, kiaunnavai.

⁴ Gionna kiaapu voovoono tinoo: Vaa na inna tee rikiauvaivee, kiaa kioo Anutuugaa kuaivaa rikioonnaata yaataravoono unnakua tikio hama kua kutaivo innaki vaivai. ⁵ Fai

gioonna kiaapu voovoono inna kuaivaa rikioo iino Anutuugo innara mmuduuya ruaivo fai innaki vioo vioo pinaavai vainaravai. Ta Yisuu Kirisiiva varirayaama variaunnaivaara ta arinaima rikiada kiaunnaano: Ta Anutuugaa tasipama variaunnaano, kiaunnavai. ⁶ Fai gioonna kiaapu voovoono ariiyara tinara: Na Anutuugaa tasipama variauvaivee, tiivo Yisuu Kirisiiva varirayaama variaivee.

Gioonna kiaapu voovoono ari seenaivaara

mmuduuya ruaivo mmeekiaivaki varivai

⁷ Ni seena na ngiiyara mmuduuya riraiyaso, aa na ngiini fafaarakiau kua aavo hama karaasa kuavai. Nnaaruaa kuavai. Ngia tauraa Yisuun-nara tuu kuaivaa rikioo suaivakidiri vauvoonno mmannammanna vakia roo ngioo ngioo aanna makee vainoo. Nnaaruaa kua ngia tauraa rikioo kuaivovee. ⁸ Itaama vaikiaina aanna makee na ivaara karaasa kuavaivee kiaa ngiini fafaarakiaunoo. Upisi aataruuvo taikaanara iinno varikio mmeekia tuanaivo vaa too variivaara na kiaunoo: Karaasa kuavaivee, kiaunoo. Yisuu Kirisiiva uuvaara ii kua ivo kua kutaavai vaivai. Vaa ngia ivaa teeda rikiada kua kutaavaivee kiaavai.

⁹ Gioonna kiaapu voovoono tinoo: Vaa na mmeekiaivau variaunoo, kiaa kioo hama ari seenaiyara mmuduuya ruaivoono ivo mmannammanna upisiivaki hara kioo varivai.

¹⁰ Gioonna kiaapu voovoono ari seenaiyara mmuduuya ruaivo mmeekiaivau nnaasu hara kioo varivai. Hara kioo varikio hama mminnamminnaa maisaivo innaki vaikio rikioo hama inna seenaivo ivaara haruriraivootaivai.

¹¹ Gioonna kiaapu voovoona hama ari seenaiyara mmuduuya ruoo ivo homo upisiivaki hara kioo varivai. Upisiivo inna avuuvaa rummua apu kiaivaara ivo nuainnonno taikio ivo kuanara aataruuvo hama inna too vaikio rikioo kumimakama nuaivai.

¹² Ni uru nnaakaraso, Yisuuva ngiiyara putuuvaara Anutuuoqo ngii mminnamminnaa maisaiyauvaa vaa ruga kieeravai. Ivaaraina na yanaivaa ngiini fafaara raunoo. ¹³ Yokovaayaso, hama ngiau mmata vauduu varuuvoono homo variivaa ngia teeda rikiaano. Ivaaraina na yanaivaa ngiini fafaara raunoo. Vaidi karaasaso, vaa ngia mmagia maisaivaa yaataraavai. Ivaaraina na yanaivaa ngiini fafaara raunoo.

¹⁴ Nnaakaraso, vaa ngia ngii Gioonna Anutuuoqaa teeda rikiaavai. Ivaaraina na yanaivaa ngiini fafaara raunoo. Yokovaayaso, hama ngiau mmata vauduu varuuvoono homo variivaa ngia teeda rikiaano. Ivaaraina na yanaivaa ngiini fafaara raunoo. Vaidi karaasaso, ngia yaagueeqaida variaavo Anutuuoqaa kuaivo ngiiki vaikiyai mmagia maisaivaa vaa ngia yaataraavai. Ivaaraina na yanaivaa ngiini fafaara raunoo.

¹⁵ Mmata aavau diaa maisa aataru Anutuuoqaa nnammutuaa iiraiyauvaara sa mmuduuya ruatee. Itaama iikiaa ivakidiri nnii aataruuyauvaaraatama sa mmuduuya ruatee. Fai ngia mmatayaa iira aataruuyauvaara mmuduuya rikio ngii Gioonna Anutuuoqara mmuduuya riraivo fai hama ngiiki vainaravai. ¹⁶ Mmuakiaa mmatayaa iira aataruuyauvo hama Anutuuoqaasidiri tiivai. Ngiingii mmammaiyauvo

iikiataira aataruuvootama avuuvaadiri taavo ngii varaataira aataruuvootama ngiingiiyara mannaka tira aataruuvootama hama Anutuuqaasidiri tiivai. Mmatayaa diaa aataruyauvaivee. ¹⁷ Mmatayaa iira aataruuyauvootama avuuvaadiri taavo varaataira aataruuvootama taikaanara iinoo. Gioonna kiaapu voovoono Anutuugo yaata utiivaa rikioo iivoono fai tupatupaa varinaravaivee.

Yisuu Kirisiinna nnammutuaivo vaa nninoo.

¹⁸ Ni uru nnaakaraso, ngiau mmata taikaanara suaivo vainima nninoo. Yisuu Kirisiinna nnammutuaivo nninaraivaara tuu kuaivaa vaa ngia rikiaavai. Aanna makee Yisuu Kirisiinna nnammutuaa kaayauya vaa ngiaavaivee. Iya ngiaivaara vaa ta teeda kiaunnaano: Ngiau mmata taikaanara suaivo vaa vainima nninoo, kiaunnava. ¹⁹ Ii gioonna kiaapu iya tauraa ti tasipama varida hama kutaa ausa hanigiada ti seena tuanaaya variaivaara iya ti pikiaavai. Iya vaa ausa hanigiaatiri. Homo ti tasipama variaatirivee. Iya mmuakiaaya hama ti seena tuanaaya variaivo kooyaa vakiaiveeraivaara ti pikiada kuaavai.

²⁰ Mo Yisuu Kirisiiva Mmannasa Yoketaivaa vaa ngiiki yapa kiaivai. Yapa kiaikio variivaara ngia mmuakiaaya kua kutaivaa rikiaavai. ²¹ Ngia yaata utida kiaanoo: Ta hama kua kutaivaa rikiaunnaano, kiaivaara na ngiini fafaarakiaunnee? Vaa ngia kua kutaivaa rikiaivaara na ngiini fafaarakiaunoo. Vaa ngia teeda rikiaavai. Hama

yopeema kua kutaivakidiri unnakuaivo nninara-vai. Ivaara na ngiini fafaarakiaunoo.

²² Gioonna kiaapu unnakua tiraivo inna gioononnee? Yisuu Kirisiinnara tinoo: Hama Anutuugoono mmataama kioo vaidiivovee, tiivo inna unnakua tiraivovee. Itaa kua kiasa gioonna kiaapuuya Yisuu Kirisiinna nnammutuaaya varida Konnaata Mmaapuuvataama mmooka hanigia mmiaavai. ²³ Gioonna kiaapu voovoono Mmaapuuvaa mmooka hanigia mmiivaa Koova hama inna tasipama varivai. Gioonna kiaapu voovoono Mmaapuuvaa kooyaa kutaavaivee tiivaa Koova inna tasipama varivai.

²⁴ Ngia Yisuunnara toosa hara rikioo mmayaayaivaa ngiingii aakiaiyavaki puaisa utuatee. Ngia toosa hara rikioo mmayaayaivo ngiingii aakiaiyavaki mmannammanna vainanai fai ngia Mmaapuuvata Konnaatama tasipama mmannammanna variaaravai. ²⁵ Yisuu Kirisiivaano ta tupatupaa variraivaa ti mminaraivaara nnaaru tiyara kua kiasa teerama kieeravai.

²⁶ Vaidi vooya ngii unnakua tida ngii iida teeda variaivaara na ii kua ivaa ngiini fafaara raunoo.

²⁷ Mo Yisuu Kirisiiva ari Mmannasa Yoketaivaa ngiiki yapa kiaivai. Yapa kiaikio Mmannasa Yoketaivo mmannammanna ngiiki varinono hama gioonna kiaapu voovoono vo kua voovai ngii giaa ngii mmioo ngii vitainaravotainaravai. Mmannasaivoono mmuakiaa kuavai ngii giaa ngii mioo ngii vitainno varinoo. Ivoono ngii vitai kuaivo inna kutaa kuavai. Hama unnakuavai.

Itaama vainai Mmannasaivo ngii giaa ngii mii kuaivaa rikiada iida Yisuunna tasipama variatee.

²⁸ Inna aikioovai, ni uru nnaakaraso, ivo kava tiinara suaivaki hama inna avuuvaura mmamma maisakiaaraivaara inna tasipama variatee. Ta inna avuuvaura hama aatuuraida yaagueeqama diaaraivaara inna tasipama variatee. ²⁹ Vaa ngia rikiaavai. Yisuu Kirisiiva safu tuanaavai varivai. Aa kua aavaata tuqinnama rikiaatee. Gioonna kiaapu voovoono safu aataruuvaa iinnonno Anutuuga nnaakara tuanaavai varivai.

3

Ngia Anutuuqaa raunna mmaapuya variaavai

¹ Ti Napoovaano kaayauma tiyara mmuduuya ruaivaara yaata utuatee. Iva kaayauma tiyara mmuduuya ruoo tiyara tinoo: Ni naunna maa-puyavee, tiivai. Ta kutaa inna raunna mmaapuya variaunnanoo. Gioonna kiaapu hama ausa hanigieeraiya Anutuuqaa hama tuqinnama teeda rikiaivaaraida ta inna raunna mmaapuya variaunnaiya hama arinaima ti teeda rikiaanoo. ² Boo, ni seena na ngiiyara mmuduuya riraiyaso, ta aanna makee Anutuuqaa raunna mmaapuya variaunnanoo. Fai yapooma ta Anutuuqaa avuuvau dataama variaaraivaara hama ta tuqinnama rikiaunnanoo. Aqaa kua aavaa vaa ta rikiaunnavai. Fai yapooma Yisuuva kava tiinara suaivaki ta inna tuqinnama taaraivaara ta hanigiada in-nanikaraama variaaravee. ³ Gioonna kiaapu

voovoono ii kua ivaa rikioo inna roosiima vari-naraivaara faannairaivoono Yisuu Kirisiiva safuuma varineema ariiyara yaata utuoo safuuma varivai.

⁴ Mminnamminnaa maisa vareera aataruuvono Anutuuqaa aataru safuuvaa hatokaivai. Itaama vaikio gioonna kiaapu voovoono mminnamminnaa maisaivaa varaivoono Anutuuqaa aataru safuuvaa hatokaivai. ⁵ Vaa ngia rikiaavai. Yisuu Kirisiiva gioonna kiaapuuya mminnamminnaa maisaiyauvaa rugaanaraivaara tiiravai. Hama mminnamminnaa maisaivo innaki vainoo. ⁶ Ivaara gioonna kiaapu voovoono Yisuu Kirisiinnaki hara kioo variivo hama mminnamminnaa maisaivaa mmannammanna varaivai. Gioonna kiaapu voovoono mmannammanna mminnamminnaa maisaivaa varaivoono hama inna ari-naima too rikiaivaivee.

⁷ Ni uru nnaakaraso, vaidi voovoono unnakuaiavaa ngii giaa ngii mioo tinara: Na safu vaidivaivee, kiaa kioo koonnama mmooriivaa iivo tii kuaivaa sa rikiaatee. Yisuu Kirisiivainno safu tuanaavai variraivovee. Gioonna kiaapu voovoono safu mmooriivaa iinno Yisuu Kirisiinna roosiima safuuma varivai. ⁸ Gioonna kiaapu voovoono mmannammanna mminnamminnaa maisaivaa varaivoono inna Sataangaa gioonna kiaapuvaivee. Sataango toosa hara mminnamminnaa maisaivaa varoo varia roo ngioo ngioo aanna makee iinno nnaasu varinoo. Sataangaa mmoori maisaiyauvaa tuayanna ruanaraivaara Anutuuqaa Mmaapuuvono tiiravai.

⁹ Gioonna kiaapu voovoono Anutuuqaa raunna mmaapuvai variivoono hama mmannammanna

mminnamminnaa maisaivaa varaivai. Anutuugo inna Koova varikio inna variraivo mmannammanna innaki vaivaara ivo hama mmannammanna mminnamminnaa maisaivaa varaivai. ¹⁰ Anutuugaa raunna mmaapuuya ari vookaraama variraivaa ngia arinaima teeda Sataangaa raunna mmaapuuya ari vookaraama variraivaa ngia arinaima taaraivaara aa kua aavaa rikiaatee. Gioonna kiaapu voovono hama safu mmooriivaa iinno hama ari seenaivaara mmuduuya ruaivo inna hama Anutuugaa raunna mmaapuvai.

Ngiingii seenaiyara mmuduuya ruatee

¹¹ Ngia Yisuunnara tuu kuaivaa rikioo suaivakidiri aa kua aavo vauvoonno mmannammanna vakia roo ngioo ngioo aanna makee vainoo. Ta titiiyara titiiyara mmuduuya ruaaravee. ¹² Fai hama ta Kaingaa roosiima variaaravai. Ivo Sataangaa vaidivai varioo ari kata tuanaivaa rupertuduu putiravai. Aaniira Kaingo inna rupertiravainnee? Ivo ari mmooriivaa koonnama uduu ari kataivo mmooriivaa safuuma uuvaara ivo inna rupertuduu putiravai.

¹³ Ni seenayaso, ivo itaama uuvaudiri rikiaada fai gioonna kiaapu hama ausa hanigieeraiya ngiiyara hama mmuduuya ruaaraivaara sa nnikiaraakiatee. ¹⁴ Vaa ta rikiaunnvai. Ta titi seenaiyara mmuduuya ruaunnaivaara ta putira aataruuvaa pikiada tupatupaa variraivaa varaunnvai. Hama gioonna kiaapu voovono ari seenaiyara mmuduuya ruaivaaki putira aataruuvo mmannammanna innaki vainoo. ¹⁵ Gioonna kiaapu voovono hama ari seenaiyara

mmuduuya ruaivoono inna vaidiyya ruputuaani putira vaidiyya roosiima varinoo. Vaa ngia taavai. Itaama ii vaidiivaaki hama tupatupaa variraivo innaki vaivai. ¹⁶ Yisuu Kirisiiva ari variraivaa pikioo tiyara putiravai. Ivo itaama uuvaara mmuduuya rira aataruuvaa kooyaa ta taunnava. Teetama ti variraivaa pikiada ti seenaiyara mmuduuya rida iyara putuaaraivo inna yoketaa aataruvai. ¹⁷ Mo vaidi voovoono ari mminnamminnaa mmatayaa diaiyauvo aikiooma vaikioonnaata ari seenaivo hama mminnamminnaataivaa too hama innara bootioo ari ausaivaa inna mmiiivoono dataama kioo ariiyara tinara: Na Anutuuqaara mmuduuya ruauvaivee, tinaranee? Hama yopeemavee. ¹⁸ Ni uru nnaakaraso, sa mmanna avaiyauvaadiri kiatee: Ta ngiiyara mmuduuya ruaunnaano, kiatee. Kua kutaa tuanaa ngiingii seenaiyara mmuduuya rida ausa mmida iyara tuqinnaatee.

Ta Anutuuqaa avuuvau yaagueeqama

didavakiaaravai

¹⁹⁻²⁰ Itaama vainai fai ta gioonna kiaapuuyara mmuduuya rida tuqinnakio rikioo ta kua kutaa aataruuvaa iikiaunnaivo kooyaa vainai arinaima rikiaaravai. Fai ta itaama iikio vo aataru voovai ta iikiaunnaivaara ti ausaiyauvaki ta koonnama iikiaunnavaivee kiaa kiada mmuaararavaa varada fai ta Anutuuqaa avuuvau hama ivaara pinaama yaata utuaaravai. Anutuuqo ti ausaiyauvaki vai mmuaararavaa yaataroo mmuakiaa mmoori aataruuyauvaata mmuakiaa kuaiyauvaatama too

rikiavaara hama ta ivaara pinaama yaata utuaaravai. ²¹ Boo, ni seena na ngiiyara mmuduuya riraiyaso, fai ta titi aakiayauvaki hama koonnama variaunnaivaara mmuaararavaa varada fai ta Anutuugaata kua tida inna avuuvau yaagueegama dida vakiaaravai. ²² Dida vaidi ta Anutuugaa yoketai mmooriivaa iida inna kuaivaa rikiada iikiaunnaivaara ivo mmuakiaa kuavai ta inna yaparakiunnaivaa ti mminai ta varaaravai. ²³ Aa kua aavaa ivo yaagueegama ti kua ti mmioo tinoo: Ni Maapu Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kua kiada ngiingiiyara ngiingiiyara mmuduuya ruatee, tiivai. Vaa Yisuu Kirisiiva ivaara yaagueegama ti kua ti mmiravai. ²⁴ Mmuakiaa gioonna kiaapuuya Anutuugaa kuaivaa iikiaya Anutuugaa tasipama variaavo ivo iyaki varivai. Anutuugo tiiki variivaa vaa ta rikiaunnava. Ivo ari Mmannasa Yoketaivaa ti mmiivaara ivo tiiki variivaara vaa ta rikiaunnava.

4

Mmannasa kua kutaivoota mmannasa unnakuavootama variaavai

¹ Ni seena na ngiiyara mmuduuya riraiyaso, kaayau unnakua forofetaiya mmuakiaa mmatavau nookiaavai. Itaama vai ivaara mmuakiaa gioonna kiaapuuya ngiariiyara kiaanoo: Mmannasa Yoketaivo ti aakiayauvaki varinoo, kiaya sa iya kua kuaiyauvaara akiairaama kutaavaivee kiatee. Tauraa iya iida taaree kua tuqinnama teeda rikiaatee. Mmannasaivo iyaki variivo Anutuugaasidiri tiivainnee? Vara hama Anutuugaasidiri tiivainnee? ² Kutaa Anutuugaa Mmannasaivo

iyaki variivaa ngia arinaima rikiaaree kiaa ataama tuqinnama teeda rikiaatee. Gioonna kiaapu voovoono kooyaa tinoo: Yisuu Kirisiiva Anutuugo mmataama kioovoono vaa innasidiri tioo vaidivai varivaivee, tiivaaki Anutuugaasidiri tii Mmannasa Yoketaivo innaki varivai. ³ Gioonna kiaapu voovoono Yisuunnara itaa kua tii kuaivaara hamavee tiivaaki hama Anutuugaasidiri tii Mmannasa Yoketaivo innaki varivai. Innaki varii mmannasaivo Yisuu Kirisiinna nnammutuaivaasidiri nniivai. Ivo nninaraivaara vaa ngia rikiaavo aanna makee mmata aavau varinoo.

⁴ Ni uru nnaakaraso, ngia Anutuugaaniyavee. Vaa ngia forofetaa unnakuaiya yaatarakiaavai. Ii Mmannasa Yoketaa ivo ngii aakiaana variivoono yaagueeqainno vaa ari vo mmannasaivo vaidi kumimakaiya aakiaana variraivaa yaatara kiaivaara ngia unnakua forofetaiya yaatarakiaavai. ⁵ Unnakua forofetaiya inna vaidi kumimakaiyaniyavee. Ivaara iya mmatayaa diaa mmooriivaara kua kiaani gioonna kiaapu kumimakaiya iya kuaivaa rikiaavai. ⁶ Ta aanna Anutuugaaniyavee. Gioonna kiaapu voovoono Anutuugaa too rikiaivoono ta kiaunna kuaivaa rikiaikio Mmannasa kua kutaivo innaki varivai. Gioonna kiaapu voovoono hama Anutuugaanivai variivoono ta kiaunna kuaivaa hama rikiaikio unnakua tira mmannasaivo innaki varivai. Fai ta itaama tuqinnama arinaima teeda ta gioonna kiapuuyaki Mmannasa kua kutaivo variiyaatama unnakua tira mmannasaivo variiyaatama arinaima taaravai.

Mmuduuya riraivaa oyaivo Anutuugovee

⁷ Ni seena na ngiiyara mmuduuya riraiyaso, mmuduuya rira aataruuvo Anutuugaasidiri tiivaara kii ta titiiyara titiiyara mmuduuya ru-aaravee. Gioonna kiaapu voovoono ari seenaiyara mmuduuya ruaivoono inna kutaa Anutu-uqaa raunna mmaapuvai varinoo. Vaa ivo Anutu-uqaa too rikiaivai. ⁸ Mmuduuya rira oyai tu-anaivo Anutuugovee. Itaama vaivaara gioonna kiaapu voovoono hama ari seenaiyara mmudu-uya ruaivo kutaa hama Anutu-uqaa too rikiaivai. ⁹ Anutuugo tiiyara mmuduuya ruaivo ataama kooyaa vainoo. Ivo ari Mmaapu mmuaa tuanaa ivaa titooduu mmatayaa tioo tiiyara putiravai. Ta innara kutaavaivee kiaa kiada tupatupaa vari-raivaa varaateeraivaara Anutuugo inna titooduu tiiravai. Ivo itaama iinno tiiyara mmuduuya riraivaa kooyaa ti vitaivai. ¹⁰ Mmuduuya rira aataruuvo ataama vainoo. Ta Anutuugaara mmuduuya ruaunnaivo inna hama kutaa tu-anaa mmuduuya rira aataruuvovee. Anutu-ugo tiiyara mmuduuya ruoo ari Mmaapuuvaa titooduu mmatayaa tioo tiiyara putiravai. Ti mminnamminnaa maisaiyauvaa irisaiyauvo sa tiisi ngiaiveeraivaara ivo tiiyara putiravai. Inna mmuduuya rira aataru tuanaivovee.

¹¹ Ni seena na ngiiyara mmuduuya riraiyaso, Anutuugo itaama tiiyara mmuduuya ruaivaara teeta ti seenaiyara mmuduuya ru-aaravee. ¹² Hama gioonna kiaapu voovoono kooyaa Anutu-uqaa taivai. Fai ta titi seenaiyara mmuduuya rikio Anutuugo tiiki varioo ari mmuduuya riraivaa tiiki yapano pinaavai suvuainaravai.

13 Vaa ta rikiaunnvai. Ta Anutuuqaaki variaunnano ivo tiiki varivai. Ta ivaa rikiaunna oyaivo ataama vainoo. Ivo ari Mmannasa Yoketaivaa ti mmiivaara ta innaki variaunnano ivo tiiki varivai. 14 Ti Napoova ari Mmaapuuvaa titooduu gioonna kiaapu mmatayaa variaya vitoo yoketaivau yapaanaraivaara tiiravai. Vaa ta ivaa teeda gioonna kiaapuuya kiasa mmiaunnano. 15 Gioonna kiaapu voovoono kooyaa tinoo: Yisuuva Anutuuqaa Mmaapuvaivee, tiivaaki Anutuuqo varikio ivo Anutuuqaaki varivai. 16 Anutuuqo tiyara mmuduuya ruaivaara vaa teteenoo ivaa rikiada ivaara kutaavaivee kiaunnvai. Anutuuqo mmuduuya rira oyaivoovee. Gioonna kiaapu voovoono ari seenaiyara mmuduuya ruaivoono Anutuuqaaki varikio ivo innaki varinoo. 17 Mmuduuya rira aataruuvo tiiki vainno pinaavai suvuaivaa oyaivo ataama vainoo. Fai Anutuuqo ti yaparaira suaivo tiisi nninai rikiada hama ta aatuukiaaravai. Fai ta yaagueeqakiaaravai. Ta mmatayaa variaunna suaivaki Yisuu Kiriisiiva varuneema ta variaunnano ti mmuduuya riraivo vaivaara fai ta hama aatuukiaaravai. Fai ta yaagueeqakiaaravai. 18 Gioonna kiaapu voovoono mmuduuya riraivo innaki vairivoono hama aatuuvai. Mmuduuya riraivo innaki vainno pinaavai suvuai kiaikio rikioo hama aaturaiivo innaki vaivai. Irisai maisaivaa varaanaraivaara vaidiivo aatuuvai. Gioonna kiaapu voovoono aatuunno varikio hama mmuduuya riraivo innaki pinaavai suvuaivai.

19 Anutuuqo tauraa tiyara mmuduuya

ruuvaara ta innara mmuduuya ruaunnavai.
²⁰ Fai gionna kiaapu voovoono tinara: Na Anutuugaara mmuduuya ruauvaivee, tiivo hama ari seenaivaara mmuduuya rirama kioo ivo unnakuavai tiivai. Fai ivo ari seenaivaa vaa kooyaa taivaara hama mmuduuya rirama kioo Anutuugaa hama ivo kooyaa taivaara fai hama yopeema mmuduuya rinaravaivee.
²¹ Aa na tinara kua aavaa Yisuu Kirisiivaano tii kuavai. Gionna kiaapu voovoono Anutuugaara mmuduuya ruaivoono ari seenaiyaraatama mmuduuya ruaivee.

5

Mmatayaa iira aataruuyauvaa ta yaataraaravai

¹ Anutuugo mmataama kioo vaidiivo inna Yisuvavee tiraivaara kutaavaivee tiivoono Anutuugaa raunna mmaapu tuanaavai varinoo. Gionna kiaapu voovoono kutaa tuanaa Koonnara mmuduuya ruaivoono raunna mmaapuuyaraatama mmuduuya ruaivai. ² Ta Anutuugaara mmuduuya rida inna avaivaa rikiada iikiaunnaivaara ta aa kua aavaa arinaima rikiaunnavai. Ta inna raunna mmaapuuyaraatama mmuduuya ruaunnavai. ³ Anutuugaara mmuduuya rira aataruuvo ataama vainoo. Ta inna avaivaa rikiada iikiaunnavai. Ivo tii kuaivo hama ti mmuaararainoo. ⁴ Anutuugaa raunna mmaapu mmuakiaaya mmuaavai mmuaavai mmatayaa iira aataruuyauvaa aikiooma yaataraaraivaara hama Anutuugo tii kuaivo iya mmuaararainoo. Ta dataama mmatayaa iira

aataruuyauvaa yaataraaivo ataama vaikiai ta rikiaunnava. Ta Yisuu Kirisiinnara kutaavaivee kiaa kiada yaataraaravai. ⁵ Dee gionna kiaapu voovoono fai mmatayaa iira aataruuyauvaa yaataraanarannee? Anutuuga Mmaapuuvo inna Yisuuvavee tiraivaara kutaavaivee tiivoono fai yaataraanaravai.

Anutuugo Yisuu Kirisiinnara kua kutaivaa tiravai

⁶ Yisuu Kirisiivaano mmatayaa tiiravai. Tioo nnooriivaa vara kioo yatari sagaivau putuduu inna kiauvo tiiravai. Ivo hama nnooriivaa varaanaraivaara nnaasu tiiravai. Ivo nnooriivaa varaanaraivaaraatama ari kiauvasa tusaanaraivaaraatama tiiravai. ⁷ Mmannasa Yoketaivo ariinoo Yisuuva Anutuuga Mmaapuvai variivaara kua kutaavaivee tiivai. Ivo kua kutaa tira oyaivaara itaa kua tiivai. ⁸ Ii taaravooma aataru ido kooyaa vaivaara ta kiaunnaano: Anutuuga Mmaapuuvo inna Yisuuvavee, kiaunnava. Mmannasaivo tuuvaaraatama nnoori varoovaraatama Yisuuva putuduu inna kiauvo tuuvaaraatama ta kiaunnaano: Anutuuga Mmaapuuvo inna Yisuuvavee, kiaunnava. Taaravooma aataruudo mmuaavaara ti vitaakiaavai. ⁹ Ta vaidiia tira kuaivaara kutaavaivee kiaunnava. Anutuugo tira kuaivoono vaidiia tira kuaivaa yaataraivai. Yaataraivaara ta Anutuugo ti vitaira aataruuvaa kutaavaivee kiaravee. Ii taaravooma aataru idaa Anutuugo ari Mmaapuuvaa ti kiaa ti mmioo ti vitairavai. ¹⁰ Ivaara gionna kiaapu voovoono Anutuuga Mmaapuuvaa kutaavaivee tiivo vaa Anutuugo

ti vitauvaara ari aakiaivaki arinaima rikiaivai. Gioonna kiaapu voovoono hama Anutuuqaara kutaavaivee tiivo ivo Anutuuqaara unnakua tiraivovee tiivai. Anutuugo ari Mmaapuuvaaara ti kiasa ti mmuu kuaivaara ivo hama kutaavaivee tiivaivee. Ivaara ivo Anutuuqaara unnakua tiraivovee tiivai. ¹¹ Ii kua kutaa ivaana Anutuugo ti kiasa ti mmuuvaa oyaivo ataama vainoo. Anutuugo tupatupaa variraivaa ti mmivaivee. Inna Mmaapuuvoo putuuvaara ta tupatupaa variraivaa varaunnava. ¹² Gioonna kiaapu voovoono inna Mmaapuuvaaara kutaavaivee tiivoonoo vaa tupatupaa variraivaa varaivai. Gioonna kiaapu voovoono hama inna Mmaapuuvaaara kutaavaivee tiivoonoo hama tupatupaa variraivaa varaivaivee.

Ta tupatupaa variraivaa variaunnava

¹³ Ngia Anutuuqaa Mmaapuuvaaara kutaavaivee kiaiya na ngiini ii kua iyauvaa fafaarakiaunoo. Ngia tupatupaa variraivaa vaa varaivaara ngia tuqinnama rikiaateeraivaara na ngiini fafaarakiaunoo. ¹⁴ Ta Anutuuqaata kua tida hama ta biribiriida inna tasipama kua kiaunnaano. Hama aaniivaara ta itaa kua kiaunnava. Ta inna yaata utiraivaugiataama mminnaa voovaara yaaku varada inna yaparaikio ivo ti kuaivaa rikiaanaraivaara ta hama biribiriida inna tasipama kua kiaunnaano. Ta yaagueeqama inna tasipama kua kiaunnaano. ¹⁵ Vaa ta rikiaunnava. Ivo ta yaaku varada yaparakiaunna kuaiyauvaa mmuakiasa suai rikiaivai. Itaama vaikiaa aa kua aavaaraatama

vaa ta rikiaunnava. Ta inna yaparakiannaiva ivo ti mmivai.

¹⁶ Fai gioonna kiaapu voovoono ari seena voovai teeno ivo mminnamminnaa maisaivaa varano too Anutuugo iva rugaanaraivo vaino rikioo fai ivo Anutuugaata kua tiao ivaara yaaku varano fai Anutuugo tupatupaa variraivaa inna seenaivaa mminaravai. Gioonna kiaapu voovoono mminnamminnaa maisaivaa varaivaa Anutuugo rugaanaraivo vaivara nnaasu na itaa kua kiaunoo. Gioonna kiaapu voovoono Yisuu Kirisiinnara ooqoo kiaa kioo mminnamminnaa maisaivara nnaasu yaata utuoo varaivaa hama Anutuugo rugaanaraivootavai. Fai ivo iva iinno irisaivaa varoo eeyaara putinaravai. Gioonna kiaapu voovoono ivaara yaaku varoo Anutuugaata kua tiivaa hama na ivaara yaaku varaanee kiaunoo. ¹⁷ Mmuakiaa aataruvai ta tomedama iikiaunnaivara ta mminnamminnaa maisaivaa varaunnava. Fai mminnamminnaa maisaiyauvo vaino Anutuugo ruganai fai ta hama ikaivaki tupatupaa variaaravai.

¹⁸ Vaa ta rikiaunnava. Anutuugaa raunna mmaapu voovoono hama mmannammanna mminnamminnaa maisaivaa varaivai. Anutuugaa Mmaapuuvo tuqinnama inna haitatuukio hama Sataango yopeema innayaa utiivara ivo hama mmannammanna mminnamminnaa maisaivaa varaivai.

¹⁹ Vaa ta rikiaunnava. Ta Anutuugaa raunna mmaapuya variaunnano Sataango mmuakiaa mmatayaa diaa gioonna kiaapuuya keetavai varioo iyara diivaivee.

²⁰ Vaa ta rikiaunnava. Anutuuqaa Mmaapuuvo vaa tuuvoono ti tasipaikiai ta innara arinaima rikiaunnava. Ta Anutuuqo kutaa tuanaa variivaa teeda rikiaateeraivaara ivo ti tasipaikiai ta innara arinaima rikiaunnava. Ta Anutuuqo kutaa tuanaa variivaaki variaunnaano. Ta inna Mmaapu Yisuu Kirisiinnaki variaunnaivaara ta Anutuuqo kutaa tuanaa variivaaki variaunnaano. Yisuu Kirisiiva inna Anutuuqo tuanaivovee. Innasidiri ta tupatupaa variraivaa varaunnava.

²¹ Ni uru nnaakaraso, mmannammanna unakua anutuuyauvaa mmooka hanigia mmiatee.

Karaasa Yeena Rau Kioo Kuaivovee
The New Testament in the Waffa Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Waffa long Niugini

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Waffa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

4da5455c-4c87-58ee-a650-bb37acea5bca